

12. Verbondsgeloof

Voor de studie van deze week stellen we voor om ons te concentreren op het (o zo essentiële) begrip 'geloof' en de verbanden tussen geloof en verbond. Doctrines, dogma's en andere theologieën laten we buiten beschouwing, om ons toe te spitsen op de existentiële, praktische en concrete aspecten. We hopen dat de gekozen aanpak (onder vele andere mogelijkheden) nuttig zal zijn.

Geloof en Verbond

Sinds het begin van het kwartaal waren we in de gelegenheid om uitvoerig na te denken over het begrip **verbond**, meer bepaald het verbond tussen God en de **mensheid**, evenals de ins en outs ervan. Laten we enkele essentiële basisideeën in herinnering brengen:

- ✓ Het Hebreeuwse woord voor verbond is *berit*: pact, verdrag, alliantie, conventie, overeenkomst, partnerschap, unie.
- ✓ Het impliceert dat 2 partijen / mensen zich met elkaar verbinden (bondgenoten en vrienden zijn) voor een positief en wederzijds bevredigend en weldadig gemeenschappelijk doel (welzijn, geluk, vrede, welvaart, bescherming,...).
- ✓ Om levensvatbaar te zijn en de beloften na te komen, veronderstelt ieder verbond van alle geallieerde partijen toewijding, respect, trouw, vertrouwen, betrouwbaarheid, afhankelijkheid, in één woord (dat al deze begrippen omvat): **geloof**.
- ✓ In de Bijbel zien we dat het God is die steeds weer het initiatief neemt tot het verbond, in de hoop dat de mens zich eraan zal houden en zich eraan zal verbinden. Hierdoor laat God zich kennen als een liefdevolle (welwillende, goedgunstige, zorgende) bondgenoot van de mensheid. De Bijbel gebruikt ook verschillende belangrijke beelden om de relatie te symboliseren (beschrijven) die God met de mens wil onderhouden: ouders (Vader en Moeder) - Kind / Man-Vrouw / Schapen-Herder / ...

We keken naar de grote verbonden die in de Bijbel worden beschreven: met Noach, met Abraham, met het volk van de Exodus, het nieuwe (of vernieuwde) verbond. Een 'nieuw' verbond waar we ons sinds studie 10 over buigen en waarnaar we tot het einde van dit kwartaal zullen blijven verwijzen: een geestelijk, intiem, persoonlijk, van hart tot hart verbond tussen God en ieder van ons. Een verbond dat perfect belichaamd en voorgeleefd wordt door Jezus, en ons uitnodigt om Hem daarin te volgen.

Samen overleggen

► In deze fase van het kwartaal kan het nuttig en betekenisvol zijn om een persoonlijk bilan op te maken: kun jij zeggen dat er een verbond is tussen jou en God? In welke termen en modaliteiten zou je het omschrijven? Neem de tijd om na te denken en probeer zo compleet mogelijk te zijn.

► Wat is geloof voor jou? Is het verband tussen geloof en verbond voor jou duidelijk (of niet)? Leg uit.

Enkele gedachten rond GELOOF

De Latijnse termen **fides** (geloof) en **foedus** (verbond, pact, overeenkomst) bevatten het idee van vertrouwen. Vertrouwen wordt gegeven en ontvangen (in de context van een alliantie moet vertrouwen noodzakelijkerwijs wederkerig zijn). Geloof geeft ons vertrouwen (in de ander) en maakt ons betrouwbaar (voor de ander). Geloof is dus een relationeel begrip en is drager van relationele waarden (loyaliteit, trouw, betrouwbaarheid, ...).

In het Grieks van het Nieuwe Testament proberen de termen **pistis** (geloof) en **pisteuo** (werkwoord: geloven in, vertrouwen op, rekenen op, denken dat het waar is) de Hebreeuwse noties van geloof weer te geven, en zijn een vertaling van het Aramese **hamanatha** (de taal van Jezus).

De Aramese term **hamanatha** (geloof, vertrouwen), evenals de Hebreeuwse woorden **'emeth** en **'emuwnah** (trouw, waarheid) komen van het werkwoord **'aman** (stevig vasthouden / dragen), waarvan de wortel **'mn** betekent: solide, stabiel, stevig zijn.

"Aman betekent stevig dragen, stevig vasthouden, ondersteunen, geloven, vertrouwen hebben, vasthouden, solide zijn, stevig zijn, betrouwbaar, trouw, betrouwbaar zijn... (diverse en complementaire betekenissen): => Het woord amen is er van afgeleid.

De Chouraqui-bijbel geloof vertaalt door adhérence - hechting (geloven door zich te hechten).

Het is belangrijk om het onderscheid te maken tussen geloof/vertrouwen en een geloofs(punt):

- Een geloofspunt: (geloven dat..., iets voor waar aannemen) zit in het register van ideeën: mening, overtuiging, ideologie, ...

- Geloof / vertrouwen: (geloven in iemand, in iets) situeert zich in het register van de persoonlijk beproefde ervaring, de beleving; het heeft ook te maken met kennis. In de bijbelse betekenis is 'kennen' niet een kennis die je bezit, maar een intieme relatie (die de betrokken partijen bindt).

God kennen: een evidentie?... Lees en denk na over dit schriftgedeelte: Johannes 14:4-11

(Jezus richt zich tot de discipelen): "Jullie kennen de weg naar waar ik heen ga." ⁵Toen zei Tomas: "Wij weten niet eens waar u naartoe gaat, Heer, hoe zouden we dan de weg daarheen kunnen weten?" ⁶Jezus zei: "Ik ben de weg, de waarheid en het leven. Niemand kan bij de Vader komen dan door mij. ⁷Als jullie mij kennen zullen jullie ook mijn Vader kennen, en vanaf nu kennen jullie hem, want jullie hebben hem zelf gezien." ⁸Daarop zei Filippus: "Laat ons de Vader zien, Heer, meer verlangen we niet." ⁹Jezus zei: "Ik ben nu al zo lang bij jullie, en nog ken je me niet, Filippus? Wie mij gezien heeft, heeft de Vader gezien. Waarom vraag je dan om de Vader te mogen zien? ¹⁰Geloof je niet dat ik in de Vader ben en dat de Vader in mij is? Ik spreek niet namens mezelf als ik tegen jullie spreek, maar de Vader die in mij blijft, doet zijn werk door mij. ¹¹Geloof me: ik ben in de Vader en de Vader is in mij. Als je mij niet gelooft, geloof het dan om wat hij doet.))

"De ware kennis van God is meestal **empirisch** en komt voort uit een persoonlijke **ontmoeting** met Hem. De persoonlijke kennis van God is de ervaring van **God**, en niet alleen het kennen van ideeën over hem. **God kennen** is hem **ontmoeten** en ervaren, naar **hem** luisteren en hem gehoorzamen. Deze kennis is niet het resultaat van speculatief denken, maar van een persoonlijke ervaring met hem...

Het geloof waartoe God ons roept is een houding van **vertrouwen** en **toewijding** aan een Persoon in plaats van aan een lijst van geloofspunten, waarheden en dogma's... Geloof brengt ons verder dan een intellectueel, zelfs theologisch, afstandelijk en speculatief perspectief naar een sfeer van persoonlijke betrokkenheid (Johannes 8:31-32). Het ware geloof maakt waarheid tastbaar aanwezig in ons leven. (Fragment uit een commentaar van Roberto Badenas op het begrip "tegenwoordige waarheid" (in Pistis, pp. 34-36). (N.B.: de vetgedrukte woorden zijn het werk van de auteur van deze studie.)

samen overleggen

- ▶ Deel je gedachten over geloof zoals het hierboven wordt voorgesteld: wat het allemaal inhoudt, wat het is en wat het niet is, het idee van kennis, ..., evenals de tekst in Joh. 14).
- ▶ Hoe zou u uw eigen geloof omschrijven? Hoe drukt het zich uit, manifesteert het zich? Wat zijn de concrete effecten (praktische gevolgen)?
- ▶ Zou het kunnen dat bepaalde vooropgezette ideeën, overtuigingen of kennis (geworteld in jou of doorgegeven in de kerk) je relatie met God misvormen, verhinderen dat je hem echt kent zoals hij is en zich openbaart in Jezus?... Welke God heeft Jezus geopenbaard? In welke God geloof je?
- ▶ "'Ik ben nu al zo lang bij jullie, en nog ken je me niet)': een pijnlijke uitspraak die Jezus ook vandaag nog zou kunnen doen...?"

Een vitale hechting

Jezus verkondigt niet alleen zijn intieme kennis van God, de unieke relatie die hij heeft met God: "**De Vader en ik zijn een ... de Vader is in mij en ik ben in de Vader**" (bij verschillende gelegenheden in Johannes, waaronder 10:30,38), hij nodigt ons ook uit om eenzelfde ervaring te beleven. Deze mogelijke eenheid wordt geïllustreerd door de metafoor van **de ware wijnstok**.

Context: deze metafoor staat centraal in wat we Jezus' testament kunnen noemen (zijn laatste toespraak tot zijn discipelen, in de hoofdstukken 13 tot 16 van het evangelie volgens Johannes). Een testament waarin liefde zijn grootste zorg is (wat ons niet hoeft te verbazen, zijn hele leven is immers gewijd aan het belichamen van goddelijke liefde, om deze liefde voor te leven en om ons uit te nodigen hetzelfde te doen). Maar door het beeld van de wijnstok centraal in zijn testament te plaatsen, geeft hij ons de sleutel die ons in staat stelt om deze liefde te ervaren: **BLIJF**.

Johannes 15:1-11:

*"Ik ben de ware wijnstok en mijn Vader is de wijnbouwer. ²Iedere rank aan mij die geen vrucht draagt snijdt hij weg, en iedere rank die wel vrucht draagt snoeit hij bij, opdat hij meer vruchten draagt. ³Jullie zijn al rein door alles wat ik tegen jullie gezegd heb. **Blijf in mij, dan blijf ik in jullie.** Een rank die niet aan de wijnstok blijft, kan uit zichzelf geen vrucht dragen. Zo kunnen jullie geen vrucht dragen als jullie niet in mij blijven. ⁵Ik ben de wijnstok en jullie zijn de ranken. Als iemand in mij blijft en ik in hem, zal hij veel vrucht dragen. Maar zonder mij kun je niets doen. ⁶Wie niet in mij blijft wordt weggegooid als een wijnrank en verdort; hij wordt met andere ranken verzameld, in het vuur gegooid en verbrand. ⁷Als jullie in mij blijven en mijn woorden in jullie, kun je vragen wat je wilt en het zal gebeuren. ⁸De grootheid van mijn Vader zal zichtbaar worden wanneer jullie veel vrucht dragen en mijn leerlingen zijn. ⁹Ik heb jullie liefgehad, zoals de Vader mij heeft liefgehad. Blijf in mijn liefde: ¹⁰je blijft in mijn liefde als je je aan mijn geboden houdt, zoals ik me ook aan de geboden van mijn Vader gehouden heb en in zijn liefde blijft. ¹¹Dit zeg ik tegen jullie om je mijn vreugde te geven, dan zal je vreugde volkomen zijn."*

"Blijven in", in het Grieks: "**menô**", is een belangrijk werkwoord. Het komt 119 x voor in het N.T., waarvan 67 x in de geschriften van Johannes, en 12x in de metafoor van de wijnstok. Figuurlijk gesproken bevat

het werkwoord "**blijven in**" het idee van een samenzijn, een gemeenschappelijk leven, een relatie waar naar elkaar geluisterd wordt, een relatie van vertrouwen, onderwerping, toewijding, gehoorzaamheid, trouw. Dit "blijven in" is niet statisch, maar uiterst dynamisch: het zet ons helemaal in beweging. Dit "blijven in" houdt een gehecht zijn in, dat zowel vitaal als verkwikkend is.

In zijn Evangelie, en vooral in zijn eerste brief, legt Johannes een nauw verband tussen: liefde, het woord, de geboden; weten, blijven in en houden (bewaren). Alles is nauw met elkaar verbonden, en vertrekt vanuit het eerste en belangrijkste principe: God is Liefde.

1 Joh. 4:7-8,16: "Geliefde broeders en zusters, laten wij elkaar liefhebben, want de liefde komt uit God voort. Ieder die liefheeft is uit God geboren en kent God. ⁸Wie niet liefheeft kent God niet, want God is liefde. ... Wij hebben Gods liefde, die in ons is, leren kennen en vertrouwen daarop. God is liefde. Wie in de liefde blijft, blijft in God, en God blijft in hem."

Joh. 14:23: ""Wanneer iemand mij liefheeft zal hij zich houden aan wat ik zeg, mijn Vader zal hem liefhebben en mijn Vader en ik zullen bij hem komen en bij hem wonen." (Te lezen in verband met studie 11 over het heiligdom!)

Laten we proberen dit alles samen te vatten: als we God "kennen", in Jezus, en als we 'in Hem blijven', ervaren we Zijn liefde. Vanaf dat moment zullen we in hart en nieren zijn Woord en Zijn geboden ter harte nemen, omdat we weten dat ze de uitdrukking zijn van Zijn Liefde. Als we in Hem blijven, in Zijn Liefde, in Zijn Woord en in Zijn geboden, dan zijn we waarlijk Zijn discipelen (Jezus spreekt over "vrienden" – Joh. 15:12-17, we zouden ook kunnen spreken van "bondgenoten" om in het thema van het verbond te blijven) ... en ons leven zal vruchtbaar zijn: we zullen "**vrucht dragen in overvloed!**"

- ⇒ Met andere woorden, de vruchten (van de liefde!) zijn de concrete en zichtbare resultaten van onze gehechtheid (geloof, verbond) aan Jezus / God. Deze vruchten zijn zegeningen!
- ⇒ Deze vruchten **verheerlijken God** (vers 8). Als Jezus God zijn hele leven heeft verheerlijkt, verheerlijken ook wij hem door onze daden van liefde, uitdrukking van ons geloof (verheerlijken = God gewicht geven, m.a.w.: God aanwezig en zichtbaar maken in de wereld). Het leven van de gelovige is niet op zichzelf gericht (egocentrisch en zelfingenomen,) maar opent zich voor de wereld, voor de anderen. Relatie met God, relatie met anderen, en ook relatie tot jezelf zijn nauw met elkaar verbonden.

Dit 'in Christus blijven' waarop het bestaan van de christen steunt, is volledig gericht op het 'dragen van vrucht'. Het is geen abstracte afhankelijkheid aan een geloofssysteem (dogma, doctrine, ideologie, ...) maar in een **existentiële toewijding**. Een toewijding van liefde die God verheerlijkt, ... en dat maakt het leven (dat van anderen en het onze) beter en mooier!

samen overleggen

- ▶ Waar sta je ten opzichte van dit beeld van de wijnstok? Herken je jezelf hierin? Ervaar je wat daar beschreven staat? Wat leert het je?
- ▶ Welke verbanden zie je tussen geloof, verbond en 'blijven in' (zoals beschreven in de metafoor van de wijnstok)? Is dit hetzelfde... Of niet?
- ▶ Zou je kunnen stellen dat jouw geloof in God, jouw verbond met God, bronnen van zegen zijn: voor anderen, voor jezelf, en niet te vergeten: voor God?
- ▶ We hebben het altijd over menselijk geloof, zelden over Gods geloof: welk geloof kan God hebben in jou?
- ▶ Tot slot, wat is belangrijk voor God? Wat verlangt of zoekt Hij d.m.v. zijn verbond? Wat leert dit je over hem?

De evangeliën geven veel beelden (zoals dat van de wijnstok) om te laten zien dat geloof een vruchtbaar actief proces is, een levensenergie, die wortel moet schieten in de mens, zich daar moet ontwikkelen en zegenvolle vruchten moet dragen. Jezus leert ons een manier van kennen en ervaren, een pad van transformatie, van verheffing, een toegang tot het echte leven. Dit onderricht van Jezus (dat hij zelf heeft voorgeleefd), moet nauw geïntegreerd zijn om levend en vruchtbaar te worden.

Samen overleggen

- ▶ Uiteindelijk is geloof (met alle begrippen die het omvat) de voorwaarde voor een succesvol verbond, toch?!

De God van de Bijbel, de God van het Verbond, de God van Jezus Christus, die ons uitnodigt om ons volledige vertrouwen in Hem te stellen en Hem voluit te volgen in zijn verbond, is een God van Liefde – dat kwam duidelijk tot uiting in deze studie. Hij is bovenal ook de God van het leven. Het leven, ja, maar welk leven? Dit is het thema van de 13de en laatste studie van dit kwartaal gewijd aan het verbond.